

فعالیت :

در سال هفتم مفهوم توان را یاد گرفته اید. در مثال های زیر می توانید این مفاهیم را به یاد بیاورید.

$$3^4 = 3 \times 3 \times 3 \times 3$$

$$5^2 \times 5^4 = 5 \times 5 \times \underbrace{5 \times 5 \times 5 \times 5}_{5^{2+4}} = 5^6 = 5^6$$

$$3^3 \times 5^3 = 3 \times 3 \times 3 \times 5 \times 5 \times 5 = (3 \times 5) \times (3 \times 5) \times (3 \times 5) = (3 \times 5)^3 = 15^3$$

هر کدام را به زبان ساده توضیح دهید.

کار در خانه (۱):

قواعد مربوط به ضرب را به فارسی بیان کنید. (اگر a و b عددی دلخواه و m و n دو عدد طبیعی باشند).

$a^m \times a^n = a^{m+n}$	در ضرب عددهای تواندار با پایه های مساوی.....
$a^m \times b^m = (a \times b)^m$	در ضرب عددهای تواندار با توان های مساوی.....

کار در خانه (۲):

حاصل هریک از عبارت های زیر را به صورت یک عدد توان دار بنویسید.

$$3^5 \times 3^2 = \quad 5^4 \times 6^4 = \quad (-9)^3 \times (-9)^5 = \quad (-9)^5 \times (-6)^5 =$$

فعالیت :

گاهی اوقات ممکن است در یک عبارت توانی از هر دو قانون استفاده شود. به مثال زیر به دقت نگاه کنید و روش کار را توضیح دهید.

$$\underline{5^3} \times \underline{10^5} \times \underline{4^3} \times \underline{2^5} = (5^3 \times 4^3) \times (10^5 \times 2^5) = 20^3 \times 20^5 = 20^8$$

و یا حتی باید پایه ها را تجزیه کرد. در مثال زیر نیز روش حل را بیان کنید.

$$81 \times 3^5 = 3^4 \times 3^5 = 3^9 \quad (81 = 3 \times 3 \times 3 \times 3 = 3^4) \text{ (می توانید از تجزیه درختی استفاده کنید)}$$

کار در خانه (۳):

حاصل هریک از عبارت های زیر را به صورت یک عدد توان دار بنویسید.

$$2^5 \times 3^2 \times 6^5 \times 4^2 = \quad 2^3 \times 8^5 \times 4^3 =$$

$$125 \times 8^3 = \quad 36 \times 144 =$$

فعالیت :

در عبارت $۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳$ چند بار $۲^۳$ در هم ضرب شده اند؟ با توجه به مفهوم توان در مورد رابطه زیر فکر کنید.

$$۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳ = (۲^۳)^۴$$

حال اگر در عبارت $۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳$ ضرب را با قانون پایه ها مساوی انجام دهیم، به صورت زیر می توان نوشت

$$۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳ \times ۲^۳ = ۲^{۳+۳+۳+۳} = ۲^{۱۲}$$

با مقایسه تساوی های بالا ، آیا می توان نتیجه گرفت ؟ $(۲^۳)^۴ = ۲^{۱۲}$

برای توان ها چه اتفاقی رخ داد؟ پس می توان قانون جدیدی در مورد اعدادی که توان دار هستند و دوباره به توان می رسند

نوشت. شما رابطه فوق را به فارسی توضیح دهید. $(a^m)^n = a^{m \times n}$

کار درخانه (۴):

حاصل عبارت های زیر را به صورت توان دار بنویسید.

$$(۵^۷)^۴ = \quad (۱۸^۲)^۷ = \quad \left[\left(\frac{۲}{۳} \right)^۲ \right]^۳ = \quad [(-۶)^۲]^۵ = \quad [(ab)^۳]^۶ =$$

کار درخانه (۵):

دلیل نادرست بودن عبارت های زیر را ، توضیح دهید.

$$(۳^۲)^۴ = ۳^۲ \times ۳^۴$$

$$۳^۲ \times ۳^۳ = ۹^۵$$

فعالیت :

می خواهیم حاصل عبارت $۳^۳ \times ۹^۵$ را به دست آوریم. آیا پایه ها با هم برابر هستند؟ توان ها چه طور؟ پس کمی دچار مشکل

شدیم. چون این عبارت را نمی توان با قوانینی که یاد داریم حل کنیم. چه راهی به ذهنتان می رسد. آیا از $۹ = ۳ \times ۳ = ۳^۲$

می توانیم استفاده کنیم؟ پس راهی برای حل این مسئله به ظاهر عجیب یافتیم.

$$۹^۵ \times ۳^۳ = (۳^۲)^۵ \times ۳^۳ = ۳^{۱۰} \times ۳^۳ = ۳^{۱۳}$$

کار درخانه (۶):

حاصل عبارت های زیر را به صورت توان دار بنویسید.

$$۴۹^۲ \times ۷^۵ =$$

$$۲۷ \times ۹^۵ =$$

کار در خانه (۱): قواعد مربوط به ضرب را به فارسی بیان کنید. (اگر a و b عددی دلخواه و m و n دو عدد طبیعی باشند).

$a^m \times a^n = a^{m+n}$	در ضرب عددهای تواندار با پایه های مساوی یکی از پایه ها را نوشته و توان ها را با هم جمع می کنیم
$a^m \times b^m = (a \times b)^m$	در ضرب عددهای تواندار با توان های مساوی پایه ها را در هم ضرب می کنیم و یکی از توان ها را می نویسیم.

کار در خانه (۲):

حاصل هریک از عبارت های زیر را به صورت یک عدد توان دار بنویسید.

$$3^5 \times 3^2 = 3^7 \quad 5^4 \times 6^4 = 30^4 \quad (-9)^3 \times (-9)^5 = (-9)^8 \quad (-9)^5 \times (-6)^5 = (+54)^5$$

کار در خانه (۳): حاصل هریک از عبارت های زیر را به صورت یک عدد توان دار بنویسید.

$$2^5 \times 3^2 \times 6^5 \times 4^2 = 12^5 \times 12^2 = 12^7 \quad 2^3 \times 8^5 \times 4^3 = 8^3 \times 8^5 = 8^8$$

$$125 \times 8^3 = 5^3 \times 8^3 = 40^3 \quad 36 \times 144 = 6^2 \times 12^2 = 72^2$$

کار در خانه (۴): حاصل عبارت های زیر را به صورت توان دار بنویسید.

$$(5^7)^4 = 5^{28} \quad (18^2)^7 = 18^{14} \quad \left[\left(\frac{2}{3}\right)^2\right]^3 = \left(\frac{2}{3}\right)^6 \quad [(-6)^2]^5 = (-6)^{10} \quad [(ab)^3]^6 = (ab)^{18}$$

کار در خانه (۵): دلیل نادرست بودن عبارت های زیر را، توضیح دهید.

$$(3^2)^4 = 3^2 \times 3^4 \quad (3^2)^4 = 3^8 \quad \text{در سمت چپ چون توان به توان رسیده است. داریم}$$

در سمت راست چون پایه ها با هم برابرند. داریم. $3^2 \times 3^4 = 3^6$ و این دو با هم برابر نیستند.

$$3^2 \times 3^3 = 9^5 \quad \text{در ضرب با پایه های مساوی پایه ها تغییری نمی کند و فقط توان ها جمع می شوند.}$$

کار در خانه (۶):

حاصل عبارت های زیر را به صورت توان دار بنویسید.

$$49^2 \times 7^5 = (7^2)^2 \times 7^5 = 7^4 \times 7^5 = 7^9 \quad (49 = 7 \times 7 = 7^2)$$

$$27 \times 9^5 = 3^3 \times (3^2)^5 = 3^3 \times 3^{10} = 3^{13} \quad (27 = 3 \times 3 \times 3 = 3^3) \quad (9 = 3 \times 3 = 3^2)$$

فعالیت :

می خواهیم حاصل تقسیم $۱۰^۵ \div ۱۰^۲$ را به صورت عددی تواندار به دست آوریم. چه بخشی در این تقسیم یکسان است؟ با توجه به تعریف توان می توان به صورت زیر عملیات را به شکل گسترده نوشت.

$$۱۰^۵ \div ۱۰^۲ = \frac{۱۰^۵}{۱۰^۲} = \frac{\cancel{۱۰}^۱ \times \cancel{۱۰}^۱ \times ۱۰ \times ۱۰ \times ۱۰}{\cancel{۱۰}^۱ \times \cancel{۱۰}^۱} = ۱۰ \times ۱۰ \times ۱۰ = ۱۰^۳$$

ولی می شود راهی یافت که مختصر به جواب رسید. به نظر شما چه اتفاقی برای توان ها افتاد؟

$$۱۰^۵ \div ۱۰^۲ = ۱۰^{۵-۲} = ۱۰^۳$$

پس اگر a عددی دلخواه و مخالف صفر و m, n عددهای طبیعی باشند. داریم: $a^m \div a^n = a^{m-n}$ ، عبارت زیر را کامل کنید.

« در تقسیم اعداد تواندار با پایه های مساوی، یکی از پایه ها را نوشته و توان ها را از هم ..... می کنیم.»

کار در خانه (۱):

حاصل تقسیم های زیر را به صورت عددی تواندار بنویسید.

$$۸^۹ \div ۸^۵ = \quad ۳^۸ \div ۳^۲ = \quad (۴/۵)^۶ \div (۴/۵)^۳ = \quad (-۹)^۵ \div (-۹)^۸ =$$

فعالیت :

به عبارت های زیر نگاه کنید و تفاوت را بیان کنید.

$$\frac{۵^۷}{۵^۳} = \frac{۵^۴ \times \cancel{۵}^۱}{\cancel{۵}^۱} = \frac{۵^۴}{۱} = ۵^۴$$

$$\frac{۵^۳}{۵^۷} = \frac{\cancel{۵}^۱}{\cancel{۵}^۱ \times ۵^۴} = \frac{۱}{۵^۴}$$

در این موارد نیز توان ها از هم کم شده اند. ولی قرار گرفتن عدد توان دار در صورت یا مخرج جواب متفاوت است. ببینید در هر کدام با توجه به چه چیزی جواب در صورت یا مخرج قرار گرفته است؟

پس می توان به صورت خلاصه هم این سوالات را حل کرد، به مثال های زیر دقت کنید.

$$\frac{۷^۶}{۷^۴} = \frac{۷^۲}{۱}$$

$$\frac{۹^۳}{۹^۵} = \frac{۱}{۹^۲}$$

$$\frac{۵^۶ \times ۴^۳}{۵^۴ \times ۴^۵} = \frac{۵^۶}{۵^۴} \times \frac{۴^۳}{۴^۵} = \frac{۵^۲}{۱} \times \frac{۱}{۴^۲} = \frac{۵^۲}{۴^۲}$$

کار در خانه (۲):

حاصل را به صورت توان دار بنویسید.

$$\frac{۶^۸}{۶^{۱۰}} =$$

$$\frac{۵^۷ \times ۶^۲}{۵^۳ \times ۶^۶} =$$

$$\frac{x^۵ \times y^۴}{x^۳ \times y^۶} =$$

فعالیت :

به مثال زیر توجه کنید. در اینجا کدام بخش از تقسیم یکسان است؟

$$12^4 \div 6^4 = \frac{12^4}{6^4} = \frac{12 \times 12 \times 12 \times 12}{6 \times 6 \times 6 \times 6} = \frac{12}{6} \times \frac{12}{6} \times \frac{12}{6} \times \frac{12}{6} = \left(\frac{12}{6}\right)^4 = 2^4$$

در اینجا نیز می توان کار را ساده و مختصر انجام داد.

$$12^4 \div 6^4 = \left(\frac{12}{6}\right)^4 = 2^4$$

اکنون قانون فوق را به صورت نماد ریاضی می توان نوشت. اگر a, b دو عدد دلخواه و m عددی طبیعی باشد. ($b \neq 0$)

$$a^m \div b^m = \left(\frac{a}{b}\right)^m$$

« در تقسیم اعداد تواندار با توان های مساوی، پایه ها را بر هم تقسیم می کنیم و یک از توان ها را می نویسیم.»

کار در خانه (۳):

حاصل هر یک از تقسیم های زیر را به صورت عددی توان دار بنویسید.

$$14^3 \div 7^3 =$$

$$16^5 \div 2^5 =$$

$$27^2 \div 9^2 =$$

$$(-8)^7 \div (-2)^7 =$$

فعالیت :

به دو مثال زیر توجه کنید و تفاوت آنها را بیان کنید.

$$15^4 \div 3^4 = \left(\frac{15}{3}\right)^4 = 5^4$$

$$3^4 \div 15^4 = \left(\frac{3}{15}\right)^4 = \left(\frac{1}{5}\right)^4$$

پس همیشه در زمان تقسیم کردن دقت لازم را داشته باشید. ضمناً اگر جواب تقسیم ساده نشد، به همان صورت بنویسید.

کار در خانه (۴):

حاصل هر یک از تقسیم های زیر را به صورت عددی توان دار بنویسید.

$$6^5 \div 18^5 =$$

$$5^{10} \div 2^{10} =$$

$$5^7 \div 3^7 =$$

کار در خانه (۵):

عبارت های زیر را ساده کنید و پاسخ را به صورت عددی تواندار بنویسید.

$$\frac{(a^3)^4}{a^8} =$$

$$\frac{x^2 \times (x^3)^4}{x^{20}} =$$

کار در خانه (۱):

حاصل تقسیم های زیر را به صورت عددی تواندار بنویسید.

$$8^9 \div 8^5 = 8^4 \quad 3^8 \div 3^2 = 3^6 \quad (4/5)^6 \div (4/5)^3 = (4/5)^3 \quad (-9)^{15} \div (-9)^8 = (-9)^7$$

کار در خانه (۲):

حاصل را به صورت توان دار بنویسید.

$$\frac{6^8}{6^{10}} = \frac{1}{6^2} \quad \frac{5^7 \times 6^2}{5^3 \times 6^6} = \frac{5^4}{1} \times \frac{1}{6^4} = \frac{5^4}{6^4} \quad \frac{x^5 \times y^4}{x^3 \times y^6} = \frac{x^2}{1} \times \frac{1}{y^2} = \frac{x^2}{y^2}$$

کار در خانه (۳):

حاصل هر یک از تقسیم های زیر را به صورت عددی توان دار بنویسید.

$$27^2 \div 9^2 = \left(\frac{27}{9}\right)^2 = 3^2 \quad (-8)^7 \div (-2)^7 = \left(\frac{-8}{-2}\right)^7 = (+4)^7$$

$$14^3 \div 7^3 = \left(\frac{14}{7}\right)^3 = 2^3 \quad 16^5 \div 2^5 = \left(\frac{16}{2}\right)^5 = 8^5$$

کار در خانه (۴):

حاصل هر یک از تقسیم های زیر را به صورت عددی توان دار بنویسید.

$$6^5 \div 18^5 = \left(\frac{6}{18}\right)^5 = \left(\frac{1}{3}\right)^5 \quad 5^{10} \div 20^{10} = \left(\frac{5}{20}\right)^{10} = \left(\frac{1}{4}\right)^{10} \quad 5^7 \div 3^7 = \left(\frac{5}{3}\right)^7$$

کار در خانه (۵):

عبارت های زیر را ساده کنید و پاسخ را به صورت عددی تواندار بنویسید.

$$\frac{(a^3)^4}{a^8} = \frac{a^{12}}{a^8} = \frac{a^4}{1} = a^4 \quad \frac{x^2 \times (x^3)^4}{x^{20}} = \frac{x^2 \times x^{12}}{x^{20}} = \frac{x^{14}}{x^{20}} = \frac{1}{x^6}$$

فعالیت :

در سال گذشته با مفهوم جذر آشنا شده اید. به مثال های زیر توجه کنید.

$$5^2 = 5 \times 5 = 25 \rightarrow \sqrt{25} = 5 \qquad \sqrt{\frac{1}{81}} = \frac{1}{9} \qquad \sqrt{121} = 11$$

کار در خانه (۱):

حاصل را به دست آورید.

$$\sqrt{36} = \qquad \sqrt{64} = \qquad \sqrt{1} = \qquad \sqrt{\frac{49}{100}} =$$

فعالیت :

حاصل عبارت $\sqrt{34}$ چند است؟ با توجه به جذرهای فعالیت قبل جواب دقیق نمی توان برای این جذر پیدا کرد. زیرا $\sqrt{25} = 5$ است و $\sqrt{36} = 6$ است. پس می توان نتیجه گرفت که جواب $\sqrt{34}$ بین ۵ و ۶ قرار دارد. این مطلب را می توان به صورت زیر نشان داد.

$$\sqrt{25} < \sqrt{34} < \sqrt{36} \rightarrow 5 < \sqrt{34} < 6$$

کار در خانه (۲):

مانند فعالیت بالا نشان دهید هر کدام از جذر های زیر بین کدام دو عدد طبیعی متوالی قرار دارند.

$$\sqrt{70} \qquad \sqrt{52} \qquad \sqrt{90} \qquad \sqrt{15}$$

فعالیت :

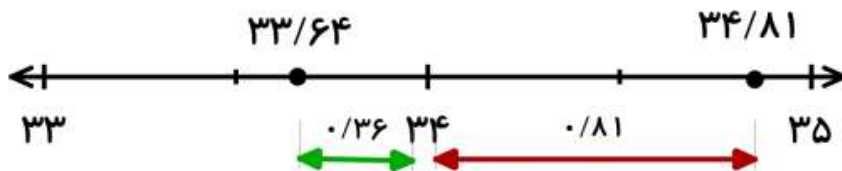
در مورد $\sqrt{34}$ فهمیدیم که بین ۵ و ۶ است. به نظر شما چه عددی می تواند باشد؟ راحت ترین عددی که به ذهنتان می رسد چیست؟ بهتر نیست درست وسط ۵ و ۶ را در نظر بگیریم. این عدد چند است؟

$$\left(\frac{5}{5}\right)^2 = 5 / 5 \times 5 / 5 = 30 / 25 \qquad \text{با توجه به تعریف جذر می توان نوشت.}$$

جوابی که به دست آوردیم هنوز به ۳۴ نرسیده است. پس باید عدد های بیشتر از $5/5$ را آزمایش کنیم. این عددها را در جدول زیر حساب کردیم. (دقت کنید هر عدد در خودش ضرب شده است. مجذور به همین معنی است.)

عدد	۵/۶	۵/۷	۵/۸	۵/۹	۶
مجذور	۳۱/۳۶	۳۲/۴۹	۳۳/۶۴	۳۴/۸۱	۳۶

مشاهده می کنید هیچ کدام از مجذور ها دقیقاً ۳۴ نشد. ولی دو عدد $33/64$ و $34/81$ به آن نزدیک هستند. اگر این دو عدد را همسایه های دو طرف ۳۴ در نظر بگیریم. کدام همسایه به آن نزدیک تر است؟ به شکل زیر دقت کنید.

چون عدد $33/64$ همسایه نزدیکتری است پس می توان گفت مقدار $\sqrt{34}$ تقریباً برابر $5/8$ است.

$$\sqrt{34} \approx 5/8 \quad \text{در نتیجه}$$

علامت $\approx$ معنی تقریباً را می دهد. یعنی این جواب دقیق نیست. با ماشین حساب اگر آزمایش کنید برای $\sqrt{34}$ جواب دقیقی به دست نمی آید. به همین خاطر این جذرها را تقریبی می گویند.

کار در خانه (۳):

با انجام مراحل زیر مقدار تقریبی $\sqrt{77}$ را تا یک رقم اعشار تعیین کنید.

الف) $\sqrt{77}$ بین کدام دو عدد طبیعی قرار دارد؟ (ب) وسط آن را در نظر گرفته و مجذور را به دست آورید.

ج) جدول زیر را کامل کنید.

عدد	$8/6$				
مجذور					

$$\sqrt{77} \approx$$

د) نزدیک ترین مجذور به 77 کدام است؟

فعالیت :

می خواهیم مقدار تقریبی $\sqrt{19}$ را به دست آوریم. در مرحله اول باید بفهمیم بین کدام دو عدد متوالی قرار دارد.

$$4 < \sqrt{19} < 5 \quad \rightarrow \quad \sqrt{16} < \sqrt{19} < \sqrt{25} \quad \text{پس بین } 4 \text{ و } 5 \text{ است. وسط این دو عدد را در نظر می گیریم.}$$

$$\left(\frac{4}{5}\right)^2 = \frac{4}{5} \times \frac{4}{5} = \frac{20}{25}$$

$20/25$ از 19 بیشتر است. پس در این مورد باید عددهای کمتر از $4/5$ را آزمایش کنیم.

عدد	$4/1$	$4/2$	$4/3$	$4/4$	$4/5$
مجذور	$16/81$	$17/64$	$18/49$	$19/36$	$20/25$

چون عدد $19/36$ همسایه نزدیکتری است پس می توان گفت مقدار $\sqrt{19}$ تقریباً برابر $4/4$ است. $\sqrt{19} \approx 4/4$

کار در خانه (۴):

مقدار تقریبی $\sqrt{52}$ را تا یک رقم اعشار تعیین کنید.

کار در خانه (۱):

حاصل را به دست آورید.

$$\sqrt{36} = 6$$

$$\sqrt{64} = 8$$

$$\sqrt{1} = 1$$

$$\sqrt{\frac{49}{100}} = \frac{7}{10}$$

کار در خانه (۲):

مانند فعالیت بالا نشان دهید هر کدام از جذر های زیر بین کدام دو عدد طبیعی متوالی قرار دارند.

$$\sqrt{70}$$

$$\sqrt{52}$$

$$\sqrt{90}$$

$$\sqrt{15}$$

$$\sqrt{64} < \sqrt{70} < \sqrt{81} \rightarrow 8 < \sqrt{70} < 9$$

$$\sqrt{49} < \sqrt{52} < \sqrt{64} \rightarrow 7 < \sqrt{52} < 8$$

$$\sqrt{81} < \sqrt{90} < \sqrt{100} \rightarrow 9 < \sqrt{90} < 10$$

کار در خانه (۳):

با انجام مراحل زیر مقدار تقریبی $\sqrt{77}$ را تا یک رقم اعشار تعیین کنید.الف) $\sqrt{77}$ بین کدام دو عدد طبیعی قرار دارد؟ (ب) وسط آن را در نظر گرفته و مجذور را به دست آورید.

ج) جدول زیر را کامل کنید.

$$\sqrt{77} \approx$$

د) نزدیک ترین مجذور به ۷۷ کدام است؟

(الف)

$$\sqrt{64} < \sqrt{77} < \sqrt{81} \rightarrow 8 < \sqrt{77} < 9$$

(ب) $(\frac{8}{5})^2 = \frac{72}{25}$ چون کمتر از ۷۷ است. به بالا می رویم.

عدد	۸/۶	۸/۷	۸/۸	۸/۹	۹
مجذور	۷۳/۹۶	۷۵/۶۹	۷۷/۴۴	۷۹/۲۱	۸۱

(ج)

$$\sqrt{77} \approx 8/8$$

د) نزدیک ترین مجذور ۷۷/۴۴ است. پس

کار در خانه (۴):

مقدار تقریبی $\sqrt{52}$ را تا یک رقم اعشار تعیین کنید.

(الف)

$$\sqrt{49} < \sqrt{52} < \sqrt{64} \rightarrow 7 < \sqrt{52} < 8$$

(ب) $(7/5)^2 = 56/25$ چون بیشتر از ۵۲ است. در جدول اعداد اعشاری را به پایین می رویم.

عدد	۷/۴	۷/۳	۷/۲	۷/۱	۷
مجدور	۵۴/۷۶	۵۳/۲۹	۵۱/۸۴	۵۰/۴۱	۴۹

(ج)

$$\sqrt{52} \approx 7/2$$

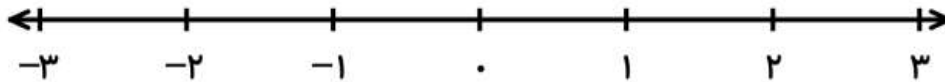
(د) نزدیک ترین مجذور ۵۱/۸۴ است. پس

فرامرز انتظاری

فعالیت :

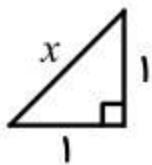
عدد $\sqrt{2}$ را به کمک ماشین حساب محاسبه کنید.

به خاطر تقریبی بودن، بخش اعشار در این عدد پایان ندارد. حال از شما می‌خواهم محل دقیق عدد $\sqrt{2}$ را روی محور زیر تعیین کنید.

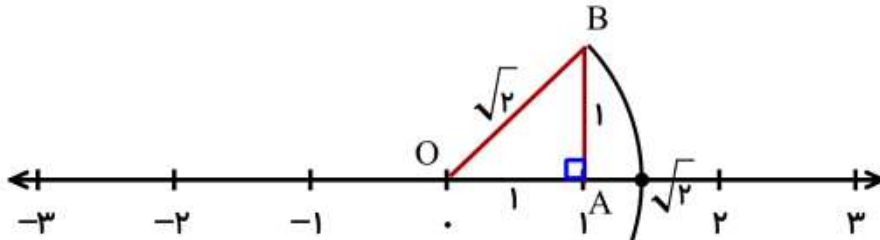
نکته ای که به ذهن می‌رسد این است که با توجه به تقریبی بودن مقدار $\sqrt{2}$ آیا می‌توان محل دقیق این عدد را روی محور مشخص کرد؟

به مثلث قائم الزاویه زیر دقت کنید. با توجه به رابطه فیثاغورس می‌توان وتر این مثلث را محاسبه کرد.

$$x^2 = 1^2 + 1^2 \rightarrow x^2 = 1 + 1 = 2 \rightarrow x = \sqrt{2}$$

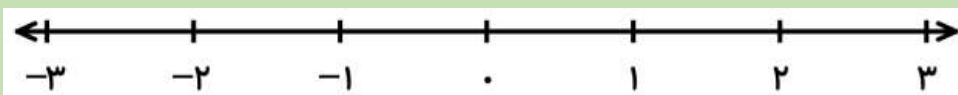
بله همانطور که مشاهده کردید در مثلث قائم الزاویه ای که اندازه اضلاع قائم برابر ۱ باشد، اندازه وتر $\sqrt{2}$ است. اگر این مثلث را با محور ارتباط دهیم، می‌توانیم محل دقیق $\sqrt{2}$ را روی محور نشان دهیم.

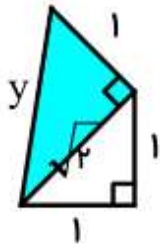
برای اینکه بتوانیم مقدار وتر مثلث را بر روی محور مشخص کنیم. کافی است به کمک پرگار کمانی بزنیم. سوزن پرگار را روی نقطه O گذاشته و اندازه دهانه پرگار (شعاع) را به اندازه وتر باز می‌کنیم. مشاهده می‌کنید که کمان رسم شده محور را در نقطه A قطع می‌کند. این نقطه محل دقیق $\sqrt{2}$ روی محور است.

کار در خانه (۱):

همانند فعالیت عدد $-\sqrt{2}$ را روی محور نشان دهید. کافی است مراحل بالا را در قسمت منفی محور انجام دهید.

فعالیت :

به شکل روبرو دقت کنید.

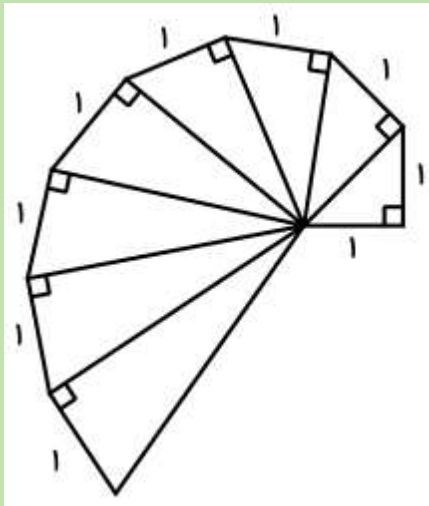
در فعالیت قبلی در مثلث قائم الزاویه اولی ، طول وتر را $\sqrt{2}$ به دست آوردیم.
حال در مثلث قائم الزاویه دوم (رنگ شده) نیز رابطه فیثاغورس را می نویسیم.

$$y^2 = 1^2 + (\sqrt{2})^2 \rightarrow y^2 = 1 + \sqrt{4} \rightarrow y^2 = 1 + 2 = 3 \rightarrow y = \sqrt{3}$$

در نتیجه طول وتر مثلث قائم الزاویه دوم برابر $\sqrt{3}$ شد.

کار درخانه (۲):

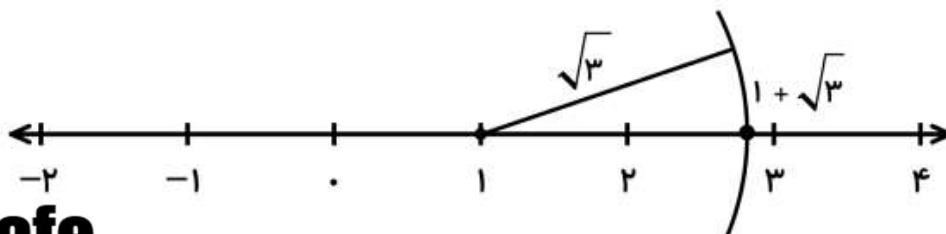
طول وتر هر کدام از مثلث های قائم الزاویه را بیابید. عدد هر کدام را روی وتر بنویسید. چه رابطه ای مشاهده می کنید؟

فعالیت:

می خواهیم به کمک شکل کاردرخانه (۲) ، عدد $1 + \sqrt{3}$ را روی محور زیر نشان دهیم.

ابتدا عدد ۱ را روی محور مشخص می کنیم. سپس دهانه پرگار را به اندازه $\sqrt{3}$ روی شکل بالا باز می کنیم (این اندازه را از کاردرخانه (۲) می گیریم) و از نقطه ۱ کمان می زنیم تا محور را قطع کند.

@riazicafe

کار درخانه (۳):

$$2 + \sqrt{5}$$

$$-2 + \sqrt{3}$$

عددهای مقابل را روی محور نشان دهید.

فعالیت:

آیا عبارت $\sqrt{4} \times \sqrt{9} = \sqrt{36}$ درست است؟ آیا می توان رادیکال ها را در هم ضرب کرد؟ برای فهمیدن این موضوع کافی است جواب دو طرف تساوی را جدا گانه حساب کنیم.

$$\sqrt{4} \times \sqrt{9} = 2 \times 3 = 6 \qquad \sqrt{36} = 6$$

مشاهده می کنید، جواب ها یکی هستند و این تساوی درست است. می توانید با مثال های دیگر نیز به درستی این رابطه اطمینان حاصل کنید.

آیا عبارت $\sqrt{4} + \sqrt{9} = \sqrt{13}$ درست است؟ آیا می توان رادیکال ها را با هم جمع کرد؟ بیایید مانند بالا هر دو طرف را جداگانه حساب کنیم.

$$\sqrt{4} + \sqrt{9} = 2 + 3 = 5 \qquad \sqrt{13} = 3.6$$

در اینجا دیگر درستی برقرار نیست، زیرا جواب ها یکسان نیست. چه نتیجه ای می گیرید؟

«رادیکالها را می توان در هم ضرب کرد ولی نمی توان آن ها را بدین صورت جمع کرد.»

$$\sqrt{2} \times \sqrt{8} = \sqrt{8 \times 2} = \sqrt{16} = 4 \qquad \sqrt{16 \times 25} = \sqrt{16} \times \sqrt{25} = 4 \times 5 = 20 \qquad \text{مثال:}$$

کار در خانه (۴):

تساوی های زیر را کامل کنید.

$$\sqrt{12} \times \sqrt{3} = \qquad \sqrt{50} \times \sqrt{2} = \qquad \sqrt{49 \times 4} = \qquad \sqrt{25 \times 81} =$$

فعالیت:

به تساوی های زیر دقت کنید و روش کار را توضیح دهید.

$$\sqrt{50} = \sqrt{25} \times \sqrt{2} = 5\sqrt{2} \qquad \sqrt{12} = \sqrt{4} \times \sqrt{3} = 2\sqrt{3}$$

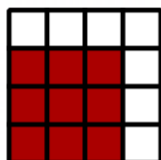
در این مثال ها ابتدا هر عدد را به صورت حاصل ضرب دو عدد طبیعی نوشتیم. دقت کنید عدد اول را چگونه انتخاب کرده ایم که جذر داشته باشد.

کار در خانه (۵):

تساوی های زیر را مانند فعالیت قبلی کامل کنید.

$$\sqrt{20} = \qquad \sqrt{8} = \qquad \sqrt{75} = \qquad \sqrt{48} =$$

فعالیت:

$$\frac{9}{16}$$

با توجه به شکل مقابل چه کسری از مساحت مربع رنگی است؟

$$\frac{3}{4}$$

چه کسری از ضلع مربع برای قسمت های رنگی مشخص شده است؟

می دانیم مساحت مربع به صورت a^2 است. پس اگر مساحت را داشته باشیم برای به دست آوردن ضلع کافی است از جذر

$$\sqrt{\frac{9}{16}} = \frac{3}{4}$$

استفاده کنیم.

کار در خانه (۶):

حاصل را به دست آورید.

$$\sqrt{\frac{25}{49}} =$$

$$-\sqrt{\frac{1}{144}} =$$

$$\sqrt{\frac{16 \times 81}{100}} =$$

فعالیت:

بین $\sqrt{2}$ و $\sqrt{6}$ چند عدد می توان نوشت؟ به نمونه های زیر که بین این دو عدد هستند توجه کنید.

$$\sqrt{3}, \sqrt{3/2}, \sqrt{3/5}, \sqrt{4}, \sqrt{4/7}, \dots$$

چند عدد دیگر هم شما بیان کنید.

چه عددی در بین این عددها جذر دقیق دارد؟ یعنی می توان آن را به شکل عدد طبیعی نوشت؟

$$\sqrt{4} = 2$$

کار در خانه (۷):

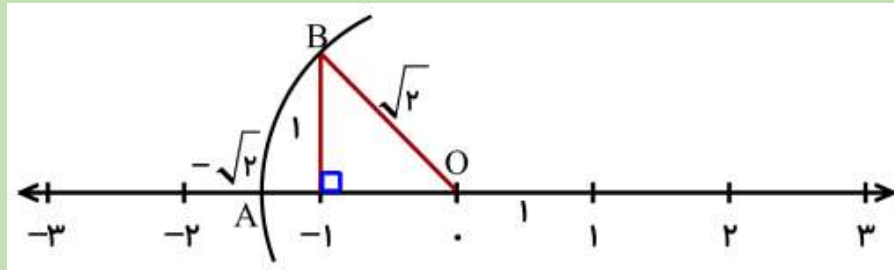
دو عدد طبیعی بین $\sqrt{5}$ و $\sqrt{17}$ پیدا کنید.

کار در خانه (۸):

پنج عدد بین $\sqrt{3}$ و $\sqrt{5}$ پیدا کنید.

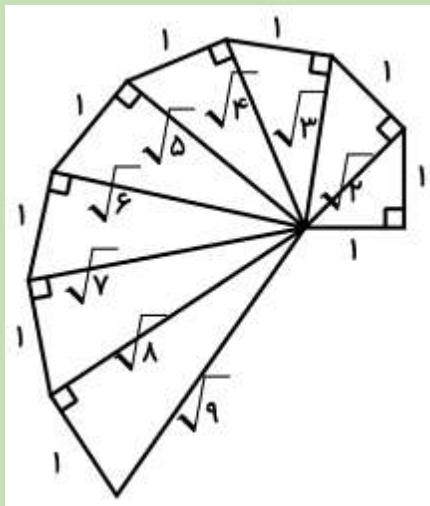
کار در خانه (۱):

همانند فعالیت عدد $-\sqrt{2}$ را روی محور نشان دهید. کافی است مراحل بالا را در قسمت منفی محور انجام دهید.

کار در خانه (۲):

طول وتر هر کدام از مثلث های قائم الزاویه را بیابید. عدد هر کدام را روی وتر بنویسید. چه رابطه ای مشاهده می کنید؟

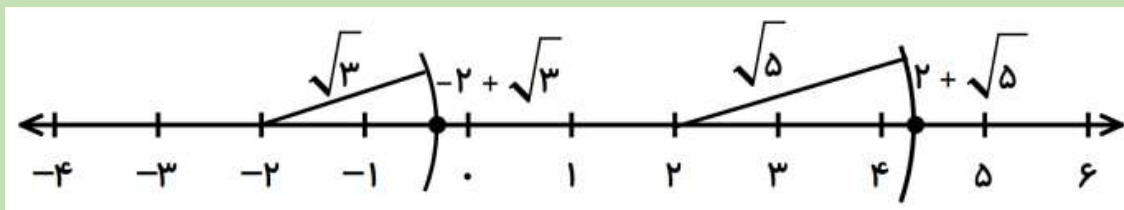

کار در خانه (۳):

$$2 + \sqrt{5}$$

$$-2 + \sqrt{3}$$

عددهای مقابل را روی محور نشان دهید.

کار در خانه (۴):

تساوی های زیر را کامل کنید.

$$\sqrt{12} \times \sqrt{3} = \sqrt{12 \times 3} = \sqrt{36} = 6$$

$$\sqrt{50} \times \sqrt{2} = \sqrt{50 \times 2} = \sqrt{100} = 10$$

$$\sqrt{49 \times 4} = \sqrt{49} \times \sqrt{4} = 7 \times 2 = 14$$

$$\sqrt{25 \times 81} = \sqrt{25} \times \sqrt{81} = 5 \times 9 = 45$$

کار درخانه (۵):

تساوی های زیر را مانند فعالیت قبلی کامل کنید.

$$\sqrt{20} = \sqrt{4} \times \sqrt{5} = 2\sqrt{5}$$

$$\sqrt{8} = \sqrt{4} \times \sqrt{2} = 2\sqrt{2}$$

$$\sqrt{75} = \sqrt{25} \times \sqrt{3} = 5\sqrt{3}$$

$$\sqrt{48} = \sqrt{16} \times \sqrt{3} = 4\sqrt{3}$$

کار درخانه (۶):

حاصل را به دست آورید.

$$\sqrt{\frac{25}{49}} = \frac{5}{7}$$

$$-\sqrt{\frac{1}{144}} = -\frac{1}{12}$$

$$\sqrt{\frac{16 \times 81}{100}} = \frac{4 \times 9}{10} = \frac{36}{10}$$

کار درخانه (۷):

دو عدد طبیعی بین $\sqrt{5}$ و $\sqrt{17}$ پیدا کنید.

$$\sqrt{9} = 3, \quad \sqrt{16} = 4$$

کار درخانه (۸):

پنج عدد بین $\sqrt{3}$ و $\sqrt{5}$ پیدا کنید.

$$\sqrt{3/1}, \quad \sqrt{3/2}, \quad \sqrt{3/5}, \quad \sqrt{4}, \quad \sqrt{4/6}$$

عددهای بیشماری می توان نوشت.

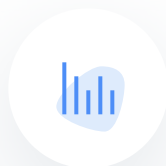
فرامرز انتظاری

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد